

13 жовт. 2016 р.) / редкол. : В. Я. Тацій (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. – Харків : Право, 2016. – 564 с.

4. Конституція України : Основний Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

5. Ярмаш О. Н. Реформа правоохоронної системи в сьогоденній Україні : здобутки, втрати, перспективи / О. Н. Ярмаш // Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності : тези Всеукр. наук.-практ. конф. (3 берез. 2017 р.). – Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2017. – 1068 с.

6. Голіна В. В. Сучасна кримінологія : досягнення, проблеми, перспективи / В. В. Голіна // матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 50-річчю каф. кримінології та кримінально-виконавчого права (9 груд. 2016 р.) / за ред. В. Я. Тація, Б. М. Головкина. – Харків : Право, 2016. – 564 с.

Тончій В. В. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права та кримінології, директор Навчально-наукового інституту права Університету Державної фіскальної служби України

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ ЗЛОЧИННОСТІ

Злочин – це спотворена, руйнівна форма самореалізації, самовиявлення окремих аспектів людської природи, а також таких властивостей людини, як інтелект, воля, пристрасть тощо. Однак філософську науку цікавлять метафізичні й онтологічні засади світового буття, що зумовлюють існування кримінальної реальності. Під час пошуків першопричин кримінальних подій вона схильна виходити за межі природного і соціального світів, будуючи казуальні, пояснювальні моделі метафізичного характеру. Предметом осмислення злочину є метафізична реальність, потаємний світ вищих першопричин, які оберігають людину від злочинів або підштовхують її до них. Існує невідома людині лінія долі, адже нею керують вищі безособові сили, влада яких над особою безмежна. Причини вчинених людьми злочинів можуть перебувати далеко за межами сфер, доступних

людському сприйняттю й розумінню. Метафізичний підхід передбачає, що в злочині завжди є, те що можна піддати міркуванню, розумінню. І тут людині нічого не залишається, як задовольнитися імперативом, який вимагає досягнення незбагненого через усвідомлення його незбагненності феноменології злочинності.

Феноменологія (від грец. *phainomenon* – явище і *logos* – слово, вчення) [1] є галуззю філософії, яка розглядає якості, ознаки об'єктів і відносини між ними як необхідність і явища природи. Завданнями феноменології є формалізація відносин між об'єктами і вираження їх у формі законів і взаємозалежності. Феноменологія суспільства вивчає за допомогою формальних засобів структуру суспільних систем, груп, інших складових елементів, їх розвиток і взаємодію та залежності. Феноменологія є самостійною науковою галуззю в системі теоретичного суспільствознавства – науки про суспільство і його закони. Під час досліджень вона бере за основу явища, факти, події (феномени) і ґрунтується на положеннях філософського методу виявлення явищ – феноменів у реальній дійсності, вивчає їхню природу та соціальні відносини, які виникають у зв'язку з їх сприйняттям [2].

У юридичній науці існують різні визначення поняття злочинності, засновані на різних уявленнях про природу злочинності. Соціальний феномен злочинності виражено у кримінальній активності окремих членів суспільства. Численні фактори, що зумовлюють вчинення злочинів, і злочинність як суспільний феномен у різні часи, періоди розвитку суспільного життя і на різних територіях є неоднаковими не лише за поширеністю та змістом, а й за інтенсивністю, тривалістю, стійкістю зв'язків, поглибленістю впливу. За цими показниками феноменологія злочинності досліджує такі характерні риси конкретної злочинності, як масовість, небезпечність, інтенсивність, спрямованість, прояв індивідуальних та групових чинників та їх причини (економічні, соціальні, демографічні, регіональні). Так, А. П. Закалюк на основі вказаних факторів визначив злочинність як «феномен суспільного життя у вигляді неприйнятної та небезпечної для суспільства масової, відносно стійкої, по різному зумовленої кримінальної активності частини членів цього суспільства» [3].

Феноменологія злочинності деталізує вказані підходи і фактори залежно від виду злочинності, її причин і умов,

основуючись на тому, що в кримінології злочинність часто визначають як суспільний або суспільно-правовий феномен, відносно масове, історично мінливе соціальне явище, що має кримінально-правовий характер, класову сутність та складається з усіх злочинів, вчинених у певній державі у відповідний період. Отже, на сьогодні, в період становлення в Україні суспільних відносин, змінюються якісні та кількісні показники злочинності, що потребує вироблення сучасних методів дослідження. Відбувається переоцінка соціальних цінностей, системи їх захисту та охорони. Таким чином, кримінологія повинна оновити методологічні підходи, розробити та запропонувати дієві заходи запобігання і протидії сучасній злочинності.

Список використаних джерел

1. Юридична енциклопедія [Електронний ресурс] // Українська енциклопедія : [сайт]. – 2004. – Режим доступу: file:///C:/Users/Andrii/Desktop/evre_2014_4_16%20(2.pdf. – Назва з екрана.
2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: в 3-х т. / А. П. Закалюк. – Т. 1. – Київ : ЮрінЕ. – 2007. – 423 с.
3. Кузнецова Н. Ф. Преступление и преступность : монографія / Н. Ф. Кузнецова. – М. : Юрид. лит.-ра. – 1969. – 424 с.

Кваша О. О. – доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України

УТІЛЕННЯ ІДЕЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ В СУЧАСНІЙ КРИМІНАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ

Принципи кримінальної політики (політики у сфері протидії злочинності) не збігаються за змістом із принципами кримінального права, проте є визначальними для останніх. Кримінальну політику вчені трактують як ширше за змістом поняття, ніж кримінальне право, оскільки кримінальна політика не лише визначає кримінально-правові методи та засоби протидії злочинності, а й спрямована на розв'язання проблем, пов'язаних із профілактикою правопорушень, тобто охоплює правові, соціальні, організаційні, ідеологічні та інші засоби